

Sygn. akt I ACa 326/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Edyta Buczkowska-Żuk
Sędziowie:	SA Eugeniusz Skotarczak SA Tomasz Żelazowski (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 21 sierpnia 2014 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w S.

przeciwko M. F.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 28 listopada 2013 r., sygn. akt I C 302/13

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Tomasz Żelazowski Edyta Buczkowska-Żuk Eugeniusz Skotarczak

Sygn. akt I ACa 326/14

UZASADNIENIE

Powód - syndyk Masy Upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w S. wniósł pozew przeciwko M. F. o zapłatę kwoty 139.912,50 zł waz z odsetkami ustawowymi od dnia 14.06.2013 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazał, że w okresie od dnia 23.01.2004 r. do dnia 06.12.2012 r. tj. do dnia ogłoszenia upadłości (...) spółki z o.o. w S., pozwany pełnił w spółce funkcję prokurenta samoistnego. Jednocześnie, przez cały okres trwania spółki występował w niej jako jej wspólnik. Z tytułu zawartych szeregu umów cywilnoprawnych pomiędzy upadłą spółką a pozwanym, tj. umowy najmu z dnia 30.03.2012 r., umowy o dzieło z dnia 18.05.2012 r., umowy zlecenia z dnia 20.07.2012 r. pomiędzy upadłą spółką a pozwanym w okresie od dnia 03.04.2012r. do dnia 03.10.2012 r. na rzecz pozwanego z rachunku bankowego oraz kasy zostały wypłacone następujące kwoty:

1. 7.380 zł w dniu 22.05.2012 r. tytułem zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 17.05.2012 r. za wynajem lokalu,
2. 20.000 zł w dniu 28.05.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z 18.05.2012 r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
3. 7.380 zł w dniu 05.07.2012 r. tytułem zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 15.06.2012r., tj. za wynajem lokalu,
4. 7.000 zł w dniu 09.07.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT (...) z dnia 18.05.2012r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
5. 8.000 zł w dniu 17.07.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 18.05.2012 r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
6. 9.000 zł w dniu 08.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z 18.05.2012r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
7. 6.885,10 zł w dniu 29.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 16.07.2012 r. za wynajem lokalu,
8. 13.517,50 zł w dniu 29.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 20.07.2012r. za nadzór i kontrolę prac montażowych,
9. 20.000 zł w dniu 30.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 20.07.2012 r. za nadzór i kontrolę prac montażowych
10. 7.380 zł w dniu 31.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) dnia 16.08.2012 r. za wynajem lokalu. Nadto, w wyniku umowy sprzedaży z dnia 31.07.2012 r. upadła spółka wydała pozwanemu sprzęt monterski o wartości 17.850 zł, za które upadły wystawił fakturę VAT nr (...) z dnia 31.07.2012 r. na kwotę brutto 21.955,50 zł. Również w wykonaniu umowy sprzedaży z dnia 31.08.2012 r. upadła spółka wydała pozwanemu: 1 sztukę notebooka A. (...), 1 sztukę notebooka A. (...), 1 sztukę telefonu (...) 16GB, 1 sztukę telefonu S., 1 sztukę kserokopiarki (...) oraz 3 sztuki kontenera 5 metrowego, za który upadła spółka wystawiła fakturę VAT nr (...) z dnia 31.08.2012 r. na kwotę brutto 11.414,40 zł. Pismem z dnia 14.09.2012 r. pozwany uznał potrącenie wierzytelności upadłej spółki wynikające z faktury VAT nr (...) z dnia 31.07.2012 r. oraz faktury VAT nr (...) z dnia 31.08.2012 r. w łącznej kwocie 33.369,90 zł dokonane przez upadłą spółkę z wierzytelnością pozwanego stwierdzoną fakturami VAT nr (...) z dnia 18.05.2012 r. oraz (...) z dnia 15.06.2012 r. Dnia 03.10.2012 r. (...) spółka z o. o. z siedzibą w S. jako dłużnik złożył wniosek o ogłoszenie upadłości spółki. Wskutek złożonego wniosku, w dniu 06.12.2012r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie Wydział XII Gospodarczy ogłosił upadłość dłużnika obejmującą likwidację majątku spółki (sygn. akt: XII GU 124/12). Powód wskazał, że podjęte w okresie sześciu miesięcy przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, tj. dnia 03.04.2012 r. do dnia 03.10.2012 r. czynności prawne upadłego w postaci świadczenia pieniężnego, wydania rzeczy stanowiących własność upadłego oraz wierzytelności upadłego na rzecz pozwanego są na podstawie przepisu art. 128 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego i naprawczego, z mocy samego prawa bezskuteczne wobec masy upadłości, w związku z czym kwoty te podlegają zwrotowi do masy upadłości wobec treści art. 134 ust. 1 PrUiN. Z ostrożności powód podniósł, że gdyby również uznać dokonanie przez zarząd spółki wypłat na rzecz pozwanego za czynność prawną (charakter takiej czynności jest niejednorodny w doktrynie) to również byłaby ona bezskuteczna wobec treści art. 128 ust. 1 i 2 PrUiN (k. 2-7).

W odpowiedzi na pozew, pozwany M. F. wniósł o oddalenie powództwa w całości. Uzasadniając swoje stanowisko podał, że 30 marca 2012 r. zawarł ze spółką (...) umowę najmu lokalu użytkowego, znajdującego się w K. przy ul. (...), w wyniku której spółka była zobowiązana płacić na rzecz pozwanego miesięczny czynsz najmu. Z tytułu umowy najmu przedmiotowego lokalu, spółka (...), zapłaciła na rzecz pozwanego następujące kwoty: 7.380 zł (wpłata z dnia 22.05.2013 r.), 7.380 zł (wpłata z dnia 05.07.2012 r.), 6.885,10 zł (wpłata z dnia 29.08.2012 r.) oraz 7.380 zł (wpłata z dnia 31.08.2012 r.). Według pozwanego, powyższe wpłaty były jedynie konsekwencją zawartej w dniu 30 marca 2012r. umowy, a więc czynności prawnej powstałej przed okresem wskazanym w art. 128 ust. 1 i 2 prawa upadłościowego i naprawczego, stąd nie może mieć on w tej sytuacji zastosowania. W tym zakresie powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 r. w sprawie V CSK 76/06, według którego czynnościami prawnymi pod tytułem obciążliwym, o których stanowił art. 55 § 1 Prawa upadłościowego z dnia 24 października 1934 r., były czynności będące bezpośrednim źródłem obowiązku spełnienia świadczenia, nie późniejsze czynności stanowiące przejaw wykonania tego obowiązku. Dopuszczalne jest więc dokonanie wypłaty dywidendy przez spółkę w okresie półrocznym przed ogłoszeniem upadłości, w sytuacji, gdy uchwała zgromadzenia wspólników jej dotycząca została podjęta wcześniej. Nadto pozwany podniósł, że od dnia 31 marca 2001 r., do dnia dzisiejszego, prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...), z siedzibą w K.. W związku z prowadzoną działalnością, pozwany świadczył na rzecz spółki (...) usługi hydrauliczne w ramach których opracowywał założenia projektowe, sporządzał dokumentację projektową i powykonawczą oraz nadzorował i kontrolował wykonanie prac montażowych przez pracowników spółki. Powodowa spółka w ramach współpracy zajmowała się wykonawstwem projektu. Każdorazowo, za wykonaną usługę, pozwany wystawiał fakturę VAT. Z uwagi na powyższe, spółka dokonała zapłaty na rzecz pozwanego następujących kwot: 20.000 zł (data wpłaty 28.05.2012 r.), 7.000 zł (data wpłaty 09.07.2012 r.), 8.000 zł (data wpłaty 17.07.2012 r.), 9.000 zł (data wpłaty 08.08.2012 r.), 13.517,50 zł (data wpłaty 29.08.2012 r.), oraz 20.000 zł (data wpłaty 30.08.2012 r.). O ile wpłaty te rzeczywiście zostały dokonane w okresie od 3.04.2012r. do 3.10.2012r. to jest w okresie półrocznym przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości przez spółkę (...), tak były one wynikiem zawartej przez spółkę z ośrodkiem (...) w M. umowy, co miało miejsce na przełomie 2010 i 2011r. W ramach tej umowy, pozwany świadczył usługi polegające na opracowywaniu stosownej dokumentacji. W 2010 r. pozwany sporządził założenia projektowe, w 2011 r. opracował dokumentację projektową, natomiast w 2012 r., przygotował dokumentację powykonawczą. Nadto, w ramach umowy z ośrodkiem (...) w M., pozwany jak to było na każdej wcześniejszej inwestycji nadzorował także i kontrolował wykonanie prac montażowych przez pracowników spółki. Za przedmiotową usługę, pozwany wystawił dnia 31.07.2012 r. fakturę VAT o numerze (...). Według pozwanego, fakt zawarcia wcześniejszych umów w okresie znacznie wcześniejszym niż złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, świadczy o tym, że wypłata należności pozwanemu, wynikających z tych umów, miała jedynie charakter wykonawczy i jako taki nie wypełnia przesłanek z art. 128 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego. Pozwany odniósł się także do dwóch umów sprzedaży zawartych ze spółką (...), wskazując, że w ich wyniku nabył sprzęt monterski oraz biurowy, szczegółowo wymieniony w załączniku do faktury VAT o numerze (...) z dnia 31.07.2012 r. oraz w fakturze VAT o numerze (...) z dnia 31.08.2012r. Według pozwanego, również zarzuty powoda w tym zakresie są nieuzasadnione (k. 56-630).

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2013 roku Sąd Okręgowy w Koszalinie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 106.542,60 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 24 czerwca 2013 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.748,92 zł tytułem kosztów procesu oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Koszalinie kwotę 5.317 zł tytułem kosztów sądowych.

Sąd I instancji ustalił, że w okresie od dnia 23.01.2004 r. do dnia 06.12.2012 r. tj. do dnia ogłoszenia upadłości (...) spółki z o.o. w S., pozwany pełnił w spółce funkcję prokurenta samoistnego. Jednocześnie, przez cały okres trwania spółki występował w niej jako jej wspólnik. W dniu 30 marca 2012r. zawarł ze spółką (...) umowę najmu lokalu użytkowego, znajdującego się w K. przy ul. (...), w wyniku której spółka była zobowiązana płacić na rzecz pozwanego miesięczny czynsz najmu. Z tytułu umowy najmu przedmiotowego lokalu, spółka (...), zapłaciła na rzecz pozwanego następujące kwoty:

- 7.380 zł w dniu 22.05.2012 r. tytułem zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 17.05.2012 r.;

- 7.380 zł w dniu 05.07.2012 r. tytułem zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 15.06.2012r.;
- 6.885,10 zł w dniu 29.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 16.07.2012 r.,
- 7.380 zł w dniu 31.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) dnia 16.08.2012 r.

Od dnia 31 marca 2001 r. pozwany prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...), z siedzibą w K.. W związku z prowadzoną działalnością, pozwany świadczył na rzecz spółki (...) usługi hydrauliczne, w ramach których opracowywał założenia projektowe, sporządzał dokumentację projektową i powykonawczą oraz nadzorował i kontrolował wykonanie prac montażowych przez pracowników spółki. W tym zakresie pozwany zawarł ze spółką dnia 18.05.2012 r. umowę o dzieło oraz 20.07.2012r. umowę zlecenia. Powodowa spółka w ramach współpracy zajmowała się wykonawstwem projektu. Każdorazowo, za wykonaną usługę, pozwany wystawiał fakturę VAT. Z uwagi na powyższe, spółka dokonała zapłaty na rzecz pozwanego następujących kwot:

- 20.000 zł w dniu 28.05.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z 18.05.2012 r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
- 7.000 zł w dniu 09.07.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT (...) z dnia 18.05.2012r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
- 8.000 zł w dniu 17.07.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 18.05.2012 r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
- 9.000 zł w dniu 08.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z 18.05.2012r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
- 13.517,50 zł w dniu 29.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 20.07.2012r. za nadzór i kontrolę prac montażowych,
- 20.000 zł w dniu 30.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 20.07.2012 r. za nadzór i kontrolę prac montażowych.

Ponadto w wykonaniu umowy sprzedaży z dnia 31.07.2012 r. upadła spółka wydała pozwanemu sprzęt monterski o wartości 17.850 zł, za które upadły wystawił fakturę VAT nr (...) z dnia 31.07.2012 r. na kwotę brutto 21.955,50 zł. Również w wykonaniu umowy sprzedaży z dnia 31.08.2012 r. upadła spółka wydała pozwanemu: 1 sztukę notebooka A. (...), 1 sztukę notebooka A. (...), 1 sztukę telefonu A. (...)GB, 1 sztukę telefonu S., 1 sztukę kserokopiarki (...) oraz 3 sztuki kontenera 5 metrowego, za który upadła spółka wystawiła fakturę VAT nr (...) z dnia 31.08.2012 r. na kwotę brutto 11.414,40 zł.

Pismem z dnia 14.09.2012 r. pozwany uznał potrącenie wierzytelności upadłej spółki wynikające z faktury VAT nr (...) z dnia 31.07.2012 r. oraz faktury VAT nr (...) z dnia 31.08.2012 r. w łącznej kwocie 33.369,90 zł dokonane przez upadłą spółkę z wierzytelnością pozwanego stwierdzoną fakturami VAT nr (...) z dnia 18.05.2012 r. oraz (...) z dnia 15.06.2012 r.

Dnia 03.10.2012 r. (...) spółka z o. o. z siedzibą w S. jako dłużnik złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości spółki. Wskutek złożonego wniosku, w dniu 06.12.2012r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie Wydział XII Gospodarczy ogłosił upadłość dłużnika obejmującą likwidację majątku spółki (sygn. akt: XII GU 124/12).

Ostatecznym wezwaniem do zapłaty z 7 czerwca 2013r. powód poinformował pozwanego o treści art. 128 ust. 1 i 2 prawa upadłościowego i naprawczego oraz wezwał go do zapłaty kwoty 139.912,50 zł. Pozwany nie dokonał zapłaty.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd zważył, że nie był on kwestionowany przez strony. Ani więc powód nie kwestionował zawartych przez pozwanego ze spółką (...) umów i wystawionych przez niego faktur, ani

pozwany nie kwestionował wypłaty w okresie od 03.04.2012r. do dnia 03.10.2012 r. kwot wymienionych w pozwie. Z tego też względu sąd oddalił wszystkie wnioski dowodowe strony pozwanej, albowiem miały one na celu ustalenie powyższych faktów. W sytuacji, gdy istotą problemu w sprawie było dokonanie właściwej interpretacji art. 128 ust. 1 prawa upadłościowego w kontekście twierdzeń strony pozwanej, której zdaniem przepis ten nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, niecelowym i nieekonomicznym było prowadzenie postępowania dowodowego co do ustalenia faktów, które w istocie nie były sporne między stronami.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 128 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze, czynności prawne odpłatne dokonane przez upadłego w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej, krewnym lub powinowatym w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie albo z przysposobionym lub przysposabiającym są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości (ust. 1). Według ustępu 2, powyższe stosuje się odpowiednio do czynności upadłego, będącego spółką lub osobą prawną, dokonanej z jej współnikami, ich reprezentantami lub ich małżonkami, jak również ze spółkami powiązаныmi, ich współnikami, reprezentantami lub małżonkami tych osób. Komentowany przepis przewiduje bezskuteczność z mocy prawa czynności prawnych, które ze względu na szczególny stosunek upadłego i drugiej strony czynności wywołują podejrzenie, że zostały dokonane w celu pokrzywdzenia wierzycieli. Artykuł 128 stanowi odpowiednik art. 55 pr.up. W komentowanym przepisie pomija się jednak wzmiankę o tym, że chodzi o czynności prawne "dokonane pod tytułem obciążliwym", o czym wspominało w art. 55 pr.up., zaznacza się natomiast, że bezskuteczność dotyczy czynności odpłatnych, co przemilczano z kolei w art. 55 pr.up. Pomimo tych różnic stan prawny w kwestii będącej przedmiotem regulacji nie uległ zasadniczej zmianie. Na tle art. 55 pr.up. przyjmowano, że bezskuteczność czynności prawnych dokonanych z osobami bliskimi wymienionymi w treści przepisu dotyczy czynności prawnych dwustronnie zobowiązujących, takich jak: umowa sprzedaży, zamiany, dzierżawy, najmu itd. Jeżeli zaś zważyć, że czynności prawne odpłatne należą do grupy czynności zobowiązujących, tj. takich, które prowadzą do powstania obowiązku świadczenia po stronie osoby zobowiązującej się, to o zasadniczej zmianie mowy być nie może, przynajmniej w stosunku do tego, jak pojmowano treść art. 55 pr.up. Czynność prawna, o jakiej mowa w tym przepisie, ma odpłatny charakter, jeżeli strona ją dokonująca otrzymuje lub ma otrzymać w zamian korzyść majątkową. Bezskutecznością dotknięte są zwłaszcza (ale nie tylko) czynności prowadzące do powstania obciążeń na majątku dłużnika o charakterze rzeczowym (np. użytkowanie) lub obligacyjnym (np. najem, dzierżawa), jak też czynności rodzące zobowiązania do świadczeń pieniężnych (np. odpłatna renta, dożywocie), do przeniesienia własności rzeczy, ustanowienia ograniczonych praw rzeczowych itp.

W dalszej części uzasadnienia Sąd zauważył, że krąg osób wymienionych w art. 128 ust. 1 powinien być interpretowany w sposób ścisły. Natomiast na równi z czynnościami dokonanyymi z osobami bliskimi wymienionymi w art. 128 ust. 1 traktuje się czynności dokonane przez będącą upadłym spółką lub osobą prawną z jej współnikami, reprezentantami lub ich małżonkami oraz ze spółkami powiązаныmi, współnikami i reprezentantami tychże spółek, jak też małżonkami tych osób (art. 128 ust. 2). Ze względu na charakter więzi między tymi osobami oraz spółką lub osobą prawną uzasadnione jest założenie, że czynność została dokonana z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli. Przez reprezentantów rozumieć należy członków organów zarządzających osób prawnych, a także spółki partnerskiej (art. 97 k.s.h.) oraz likwidatorów. Przepis art. 128 ust. 2 u.p.u.n. swym zakresem obejmuje wszystkie odpłatne czynności prawne upadłego dokonane w określonym w nim terminie z jedną z wymienionych w nim osób. Bez znaczenia są zaś wszelkie inne okoliczności. Obejmuje on nie tylko czynności dokonywane ze spółką, związane ze statusem współnika czy reprezentanta spółki, ale przede wszystkim umowy tzw. zewnętrzne, czynności dwustronnie zobowiązujące np. sprzedaż - dokonywane z osobami pozostającymi w stosunku "bliskości" ze spółką. Brak jest jakichkolwiek podstaw do ograniczenia hipotezy omawianej normy do tzw. umów wewnętrznych, czy też określonego rodzaju czynności prawnych, gdy generalnie obejmuje on czynności prawne odpłatne, a ratio legis tego przepisu opiera się na szczególnym związku "bliskości" z upadłym jego kontrahenta, a który to związek uzasadnia podejrzenie dokonania czynności z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli. Nie można zatem zasadnie twierdzić, iż dopuszczalne jest różnicowanie w zakresie dotyczącym podmiotowości prawnej, sytuacji współnika spółki (członka zarządu) i przedsiębiorcy, który w świetle prawa jest tym samym podmiotem pomimo, że w obrocie gospodarczym, może funkcjonować pod różnymi niekiedy firmami i nie zmienia tego twierdzenia, fakt że umowa zawarta między nim a

spółką może być związana z pełnioną przez współlnika w spółce funkcją lub nie. W orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że celem leżącym u podstaw art. 128 i 134 p.u.n., a także innych przepisów działu trzeciego ustawy, jest ochrona wszystkich wierzycieli, a nie tylko niektórych z nich, nawet jeżeli pozostawali z upadłym w stałych stosunkach handlowych. Chodzi o to, aby czynności prawne zdziałane przez upadłego z określonym kręgiem podmiotów nie wpływały negatywnie na możliwość zaspokojenia w postępowaniu upadłościowym wszystkich wierzycieli. Przepis art. 128 p.u.n. nie uzależnia sankcji bezskuteczności czynności prawnej odpłatnej od tego, czy upadły w zamian uzyskał zapłatę bądź spełnił inne świadczenie wzajemne. Jeżeli tak się stało, zastosowanie ma art. 134 § 2 p.u.n. umożliwiający zwrot świadczenia wzajemnego osobie trzeciej, o ile znajduje się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub gdy masa upadłości jest nim wzbogacona, a w innym wypadku osoba trzecia może dochodzić wierzytelności w postępowaniu upadłościowym. Co się zaś tyczy terminu wykonania określonej czynności prawnej, określonego w powołanym wyżej przepisie, która to kwestia jest decydująca dla rozstrzygnięcia w sprawie, Sąd przyjął, że celem spełnienia świadczenia jest zwolnienie się z zobowiązania (causa solvendi), co przy odwołaniu się do konstrukcji czynności kauzalnych, charakteryzuje tę czynność jako odpłatną. Jeżeli spełnione przez przyszłego upadłego świadczenie odpowiada treści jego zobowiązania, następuje zmniejszenie stanu pasywnego przyszłej masy upadłości do wysokości odpowiadającej wysokości spełnionego świadczenia. Celem wskazanego przepisu jest ochrona przyszłej masy upadłości przed jej uszczupleniem oraz wszystkich wierzycieli przed wybiórczym i dowolnym spełnianiem zobowiązań przez dłużnika i zaspokajaniem tylko niektórych, określonych wierzycieli, kosztem pozostałych. Przy czym przyjmuje się w literaturze, że w art. 128 Pr.u.n. chodzi o czynności prawne wywołujące podejrzenie, że są fikcyjne i zostały dokonane w celu pokrzywdzenia wierzycieli oraz o czynności zaspokajające wybiórczo tylko niektórych z nich, bliskich dłużnikowi, kosztem innych. Choć więc spłata jest tylko skutkiem wcześniejszej czynności prawnej, to sama stanowi także czynność prawną odpłatną, a więc również objęta jest działaniem wymienionego przepisu, jeżeli do spłaty doszło w warunkach w nim określonych. Przyjęcie, że spłata przez przyszłego upadłego na rzecz osób bliskich w okresie sześciu miesięcy przed zgłoszeniem wniosku o upadłość pożyczek zaciągniętych wcześniej nie jest objęta art. 128 Pr.u.n., w znacznym stopniu pozbawiłoby ten przepis sensu i celu. Dla przyszłej masy upadłości i jej wierzycieli wybiórcza spłata przez dłużnika na rzecz osób bliskich, w okresie ochronnym, pożyczek zaciągniętych wcześniej, mogłaby mieć znacznie dotkliwsze skutki, niż zaciągnięcie w tym okresie pożyczek od tych osób, nie ma więc racjonalnych powodów, aby objąć działaniem wymienionego przepisu jedynie drugą czynność prawną, a pierwszej nie.

Sąd podkreślił, że ze względu na cel art. 128 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego, który ma zmierzać do ochrony wszystkich wierzycieli, nie jest możliwa odmienna interpretacja tego przepisu, a w szczególności przedstawiona przez pozwanego. Niewątpliwie pozwany, jako współlnik upadłej spółki, należy do kategorii osób wymienionych w dyspozycji art. 128 ust. 2 prawa upadłościowego. Skoro więc wniosek o ogłoszenie upadłości, spółka (...) złożyła 03.10.2012 r., to wszelkie czynności prawne dokonane przez tę spółkę z pozwanym w okresie od 03.04.2012r. do dnia 03.10.2012 r. są bezskuteczne z mocy prawa, bez względu na to, czy wynikały one z wcześniej zawartych umów czy zobowiązań. W odniesieniu do niniejszej sprawy, dotyczy to wypłaty na rzecz pozwanego kwot 7.380 zł tytułem zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 17.05.2012 r.; 7.380 zł tytułem zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 15.06.2012r.; 6.885,10 zł tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 16.07.2012 r. oraz 7.380 zł tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) dnia 16.08.2012 r., które to kwoty wynikały z zawartej między pozwanym a spółką umowy najmu z 30 marca 2012r. Z pewnością, dyspozycja wskazanego przepisu ma również zastosowanie do kwot wypłaconych na rzecz pozwanego:

- 20.000 zł w dniu 28.05.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z 18.05.2012 r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
- 7.000 zł w dniu 09.07.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT (...) z dnia 18.05.2012r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
- 8.000 zł w dniu 17.07.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 18.05.2012 r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,
- 9.000 zł w dniu 08.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z 18.05.2012r. za wykonanie dokumentacji powykonawczej,

- 13.517,50 zł w dniu 29.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 20.07.2012r. za nadzór i kontrolę prac montażowych,
- 20.000 zł w dniu 30.08.2012 r. tytułem częściowej zapłaty za fakturę VAT nr (...) z dnia 20.07.2012 r. za nadzór i kontrolę prac montażowych.

Pozwany winien więc zwrócić do masy upadłości łącznie 106.542,60 zł, którą to Sąd zasądził na rzecz powoda w pkt. 1 wyroku wraz z odsetkami ustawowymi od 24 czerwca 2013 roku do dnia zapłaty, tj. od daty wystosowania do powoda przez pozwanego pisma, w którym ustosunkowuje się od do wezwania do zapłaty. Sąd zważył bowiem, że powód wzywając pozwanego do zapłaty określił mu siedmiodniowy termin do spełnienia świadczenia, jednakże wobec braku zwrotnego potwierdzenia odbioru tego pisma od pozwanego, trudno ustalić, kiedy pozwany wezwanie otrzymał. Niewątpliwie jednak, redagując pismo z 24 czerwca 2013r., o wezwaniu go do zapłaty wiedział, stąd Sąd naliczył odsetki od tej daty zgodnie z dyspozycją art. 481 §1 k.p.c., według którego jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Sąd oddalił powództwo w pozostałym zakresie, z uwagi na treść art. 134 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego, zgodnie z którym, jeżeli czynność upadłego jest bezskuteczna z mocy prawa lub została uznana za bezskuteczną, to co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, podlega przekazaniu do masy upadłości, a gdy przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy upadłości powinna być wpłacona równowartość w pieniądzu. W ustępie 2 tego przepisu wskazano, że w przypadkach, o których mowa w ust. 1, świadczenie wzajemne osoby trzeciej zwraca się tej osobie, jeżeli znajduje się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub o ile masa upadłości jest nim wzbogacona. Jeżeli świadczenie nie podlega zwrotowi, osoba trzecia może dochodzić wierzytelności w postępowaniu upadłościowym. W artykule tym unormowano konsekwencje bezskuteczności czynności upadłego w sytuacji, gdy na podstawie takiej czynności składniki majątkowe wyszły z jego majątku, albo do niego nie weszły (np. w wyniku zwolnienia z długu). Dotyczy to zarówno przypadku, w którym mamy do czynienia z bezskutecznością z mocy prawa (art. 127-128), jak i bezskutecznością wynikającą z wyroku sądu (art. 527 i n. k.c.) lub postanowienia sędziego-komisarza (art. 129 i 130). Bezskuteczność z mocy prawa czynności upadłego rodzi po stronie syndyka (nadzorcy sądowego, zarządcy) roszczenie o wydanie masie upadłości w naturze przedmiotów majątkowych, które ubyły z majątku upadłego albo do niego nie weszły. Gdyby wydanie w naturze było niemożliwe, żądanie opiewa na wydanie równowartości w pieniądzu. W razie odmowy przekazania tych przedmiotów lub ich równowartości do masy syndyk (nadzorca sądowy, zarządca) powinien wytoczyć przeciwko osobie trzeciej powództwo o zasądzenie. W toku procesu jako przesłanka rozstrzygnięcia badaniu podlega kwestia bezskuteczności czynności upadłego. Jeżeli natura prawa majątkowego, które ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, jest taka, iż fizyczne wydanie jest bezprzedmiotowe (np. wierzytelność), w razie sporu co do bezskuteczności czynności należy wytoczyć powództwo o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. Wskutek ziszczenia się warunków bezskuteczności czynności prawnej z mocy prawa to, co z majątku upadłego w jej wykonaniu ubyło powinno być zwrócone do masy upadłości (art. 134 p.u.n.). Sformułowanie tej normy prawnej i cel uregulowania prowadzi do wniosku, że chodzi o zwrot dokładnie tych samych przedmiotów (jeśli czynność prawna obejmowała wydanie rzeczy ruchomych przez upadłego), które zostały wydane z majątku upadłego, a poprzez to nie weszły w skład masy upadłości. Racją tego przepisu jest uzupełnienie masy o te rzeczy celem zaspokojenia również z nich wierzycieli na zasadach określonych w p.u.n. Nie chodzi o zaspokojenie masy poprzez dostarczenie do niej rzeczy tego samego gatunku, ale wyłącznie tych samych rzeczy, które w rzeczywistości zostały z niej wydane. Bezskuteczność umowy sprzedaży rodzi obowiązek zwrotu ruchomości będących jej przedmiotem, a jeżeli to niemożliwe, obowiązek zapłaty równowartości. Mając powyższe na uwadze Sąd I instancji stwierdził, że o ile obie umowy sprzedaży zawarte przez pozwanego z upadłą spółką miały miejsce w okresie półrocznym przed złożeniem przez spółkę (...) wniosku o ogłoszenie upadłości – w tym umowa sprzedaży z dnia 31.07.2012 r., na mocy której upadła spółka wydała pozwanemu sprzęt monterski o wartości 17.850 zł (faktura VAT nr (...) z dnia 31.07.2012 r. na kwotę brutto 21.955,50 zł) oraz umowa sprzedaży z dnia 31.08.2012 r., w wyniku której upadła spółka wydała pozwanemu: 1 sztukę notebooka A. (...), 1 sztukę notebooka A. (...), 1 sztukę telefonu (...) 16GB, 1 sztukę telefonu S., 1 sztukę kserokopiarki (...) oraz 3 sztuki kontenera 5 metrowego (faktura

VAT nr (...) z dnia 31.08.2012 r. na kwotę brutto 11.414,40 zł.), tak powód – zgodnie z powołaną regulacją prawną – winien był w pierwszej kolejności skorzystać z żądania wydania przez pozwanego powyższych przedmiotów. Dopiero, wobec ustalenia, że przedmioty nie mogą zostać zwrócone do masy upadłości, aktualizuje się roszczenie o zasądzenie ich równowartości. Z akt sprawy wynika natomiast, że powód od początku wezwał pozwanego do zapłaty kwot wynikających z powyższych faktur, co okazało się bezpodstawne, a przede wszystkim przedwczesne.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów. Strony przeegrały sprawę w części, tj. powód w 24%, a pozwany w 76%. W takiej sytuacji każda ze stron powinna ponieść koszty postępowania według wskazanych proporcji. Mając to na uwadze, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda 2.748,92 zł, która to kwota stanowi 76% kosztów procesu, jakie powód poniósł w toku postępowania. Na koszty te składa się wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika ustalone w oparciu o §6 pkt. 6 rozporządzenie ministra sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu oraz (3.600 zł) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł) (pkt. 3 wyroku).

W pkt. 4 wyroku, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd nakazał pobrać od pozwanego 5.317 zł tytułem opłaty sądowej, od której uiszczenia powód był ustawowo zwolniony, a która to wysokość odpowiada 76% pełnej opłaty sądowej (6.996 x 76%).

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany zaskarżając go w części tj. co do pkt I, III i IV. Skarżący sformułował następujące zarzuty:

- naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 128 ust. 1 i 2 w zw. z art. 134 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U, poz. 535 ze zm., zwanej dalej p.u.n.) polegające na ich błędnej wykładni w zakresie pojęcia „czynność prawna odpłatna” i w rezultacie tego przyjęcie przez Sąd I instancji, iż wypłaty dokonane przez upadłego w okresie od 3 kwietnia 2012r. do 3 października (6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości) na rzecz pozwanego w łącznej wysokości 106.542, 60 są bezskuteczne wobec masy upadłości, bez względu na to czy stanowiły wykonanie uprzednio zaciągniętych zobowiązań;

b) art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 3651 k.c. polegające na ich błędnym zastosowaniu poprzez przyjęcie przez Sąd I instancji, że pozwany najwcześniej w dniu 24 czerwca 2013r. dowiedział się o roszczeniu powoda, podczas gdy należało przyjąć, iż pozwany dowiedział się o istocie roszczenia powoda dopiero z dniem doręczenia odpisu pozwu i z tą chwilą roszczenie powoda stało się wymagalne;

- naruszenia przepisów prawa postępowania mogące mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie:

a) art. 233 § 1 k.p.c. polegające na błędnym ustaleniu okoliczności faktycznych sprawy poprzez ustalenie przez Sąd I instancji, że pozwany zawarł ze spółką w dniu 18 maja 2012r. umowę o działo oraz w dniu 20 lipca 2012r. umowę zlecenia, podczas gdy należało ustalić, iż wymienione umowy zostały zawarte przed dniem 3 kwietnia 2012r.;

b) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. art. 227 k.c. polegające na niewyjaśnieniu przez Sąd I instancji wszystkich okoliczności mających, dla rozstrzygnięcia sprawy, istotne znaczenie wyrażające się w przyjęciu przez Sąd I instancji, iż dowody wskazane przez pozwanego nie są przydatne do rozstrzygnięcia sprawy, podczas gdy należało uznać, iż dowody zawnioskowane przez pozwanego mogą przyczynić się do wyjaśnienia okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym potwierdzić, iż wypłaty dokonane przez upadłego na rzecz pozwanego w okresie od 3 kwietnia 2012r. do 3 października 2012r. nastąpiły w wykonaniu uprzednio zaciągniętych zobowiązań, a także, że czynności te nie były fikcyjne ani nie miały na celu pokrzywdzenia innych wierzycieli upadłego.

W oparciu o powyższe zarzuty pozwany wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i

przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, ewentualnie o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez: w pkt 1 oddalenie powództwa co do kwoty 106.542,60 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2013r. , w pkt 3 - zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych oraz w pkt 4 - poprzez jego uchylenie w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ponadto na podstawie art. 380 k.p.c. pozwany wniósł o rozpoznanie zasadności postanowienia Sądu I instancji wydanego na rozprawie w dniu 14 listopada 2013r. w przedmiocie oddalenia wszystkich wniosków dowodowych zgłoszonych przez stronę pozwaną, jako niepodlegającego zaskarżeniu w drodze zażalenia, a mającego wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia i w konsekwencji dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów zawnioskowanych przez pozwanego w pkt 2 odpowiedzi na pozew oraz dowodów z dokumentów prywatnych, w tym w szczególności umów zawartych przez upadłego w dniu 15 listopada 2010 roku na okoliczność, iż zobowiązania, z których wynikał obowiązek spełnienia zakwestionowanych świadczeń pieniężnych upadłego wobec pozwanego powstał przed dniem 3 kwietnia 2012r. W uzasadnieniu swojego stanowiska skarżący wskazał, że Sąd I instancji nieprawidłowo oddalił jego wnioski dowodowe. Wszystkie dowody zostały zawnioskowane m.in. na okoliczność, iż wypłaty, które pozwany otrzymał od spółki po dniu 3 kwietnia 2012r. wynikały z uprzednio zawartych czynności prawnych oraz na okoliczność, iż przedmiotowe wypłaty nie miały ani charakteru fikcyjnego, ani też nie miały na celu pokrzywdzenia innych wierzycieli. W ocenie pozwanego, Sąd I instancji pochopnie uznał, iż fakty, które pozwany zamierzał wykazać za pomocą powyższych dowodów nie mają w sprawie znaczenia, w rezultacie czego naruszył przepis art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. Powyższe stanowisko Sądu orzekającego jest konsekwencją błędnej wykładni art. 128 ust. 1 i 2 p.u.n. polegającej na uznaniu, iż w sprawie nie ma żadnego znaczenia okoliczność, czy zakwestionowane przez powoda wypłaty zostały dokonane w wykonaniu uprzednio zawartych zobowiązań. Tymczasem, Sąd I instancji, pomimo takiej wykładni ww. przepisów prawa, błędnie ustalił, iż pozwany zawarł z upadłym w dniu 18 maja 2012r. umowę o dzieło i w dniu 20 lipca 2012r. umowę zlecenia. Skutkiem takiego błędnego ustalenia może być przyjęcie, że nawet w przypadku odmiennej wykładni ww. przepisów prawa, wypłaty dokonane przez spółkę na rzecz pozwanego na podstawie czynności prawnych zawartych w ww. datach, ustalonych przez Sąd I instancji, będą bezskuteczne jako dokonane w okresie 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. W ocenie pozwanego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie stanowi wystarczającej podstawy do jednoznacznego ustalenia, kiedy zarówno umowa o dzieło, jak i umowa zlecenia zostały faktycznie ze spółką zawarte. Daty, które ustalił Sąd I instancji są bezspornie datami, kiedy miało miejsce wystawienie faktur tj. w dniu 18 maja 2012r. - nr (...) na kwotę 76.875,00 zł - tytułem wykonania dokumentacji powykonawczej i w dniu 20 lipca 2012r. - nr (...) na kwotę 33.517, 50 zł -tytułem nadzoru i kontroli prac montażowych.

Data zarówno dokonania przez spółkę kolejnych wypłat pieniężnych na podstawie ww. faktur, jak i data ich wystawienia nie może zostać, w przekonaniu pozwanego, uznana za tożsamą z datą zawarcia czynności prawnych, uzasadniających otrzymanie wskazanych tam środków pieniężnych. Tę właśnie okoliczność zamierzał wykazać pozwany wnioskując o przeprowadzenie dowodu mającego potwierdzić, iż zawarł on ze spółką umowy, w okresie daleko poprzedzającym złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, które następnie stanowiły podstawę dokonania zakwestionowanych wypłat pieniężnych. Dowody zawnioskowane przez pozwanego miały potwierdzić, iż kwestionowane wypłaty zostały dokonane w wykonaniu przez spółkę uprzednio zaciągniętych zobowiązań związanych bezpośrednio z zawarciem przez nią samą kontraktu, którego przedmiotem była dostawa zespołu urządzeń do klimatyzacji pomieszczeń z odzyskiem ciepła oraz wykonanie instalacji powietrznej i wodnej, zawartego w dniu 15 listopada 2010r. i zrealizowanego przez spółkę dopiero w czerwcu 2012r. Wspomniany kontrakt został powierzony do realizacji pozwanemu jako podwykonawcy spółki i dopiero z chwilą jego wykonania, wynagrodzenie pozwanego stało się wymagalne.

Ponadto pozwany zarzucił, iż Sąd I instancji nie tylko poczynił opisany powyżej błąd w ustaleniach faktycznych, ale również nie wyjaśnił wszystkich okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a mianowicie nie ustalił, czy wypłaty dokonane przez spółkę na rzecz pozwanego miały charakter fikcyjny lub też zmierzały do pokrzywdzenia wierzycieli. Tymczasem wydaje się, że skoro wypłaty zostały dokonane w następstwie uprzednio zawartych czynności

prawnych, których treść i wykonanie przez pozwanego nie budziły zastrzeżeń Sądu I instancji, to ich uznanie jako pozornych, czy fikcyjnych należałoby wykluczyć. Sąd I instancji, analizując stan prawy sprawy, dostrzegł, iż celem art. 128 ust. 1 i 2 p.u.n. w zw. z art. 134 p.u.n. jest udzielenie ochrony prawnej wierzycielom upadłego przed skutkami czynności prawnych przez niego zawartych w okresie 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, co do których istnieje podejrzenie, że zostały dokonane w celu pokrzywdzenia wierzycieli. Jednakże materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie stanowi podstawy do ustalenia, czy w jej okolicznościach faktycznych, chroniony prawnie interes wierzycieli upadłej spółki, wskutek dokonanych wypłat, został faktycznie naruszony.

Pozwany zauważył też że Sąd I instancji dokonał błędnej wykładni przepisu art. 128 ust. 1 i 2 p.u.n. w zw. z art. 134 p.u.n. wyrażającej się w przyjęciu stanowisku, iż każda wypłata dokonana w okresie, o którym mowa w art. 128 ust. 1 p.u.n., na rzecz osób tam wskazanych stanowi czynność prawną odpłatną, bez względu na to czy wynika z uprzednio zaciągniętego zobowiązania. Pozwany nie zgadza się z poglądem, w myśl którego wypłata jako wyraz spełnienia świadczenia pieniężnego jest czynnością prawną o charakterze odpłatnym, bez względu na to, czy wynika z uprzednio zawartych umów lub zaciągniętych zobowiązań. O ile wypłata określonej kwoty pieniężnej stanowi konsekwencję uprzednio zawartej czynności prawnej, to w przekonaniu pozwanego, sama tylko „techniczna” czynność wypłaty nie ma charakteru odpłatnego. O odpłatnym charakterze czynności prawnej przesądza w takim przypadku wyłącznie treść czynności prawnej stanowiącej bezpośrednią casuę wykonania obowiązku spełnienia świadczenia polegającego na wypłacie środków pieniężnych. Natomiast samo tylko wykonanie umowy w ogóle nie powinno być rozważane w kategorii odpłatności albo nieodpłatności, gdyż w jego następstwie strony nie uzyskują wzajemnie korzyści majątkowych. Korzyści te wynikają bowiem wprost z treści zawartej czynności prawnej. W rezultacie, czynności zakwestionowanych wypłat dokonane przez upadłego w okresie od 3 kwietnia 2012r. do dnia 3 października 2012r. na rzecz pozwanego nie powinny być uznane za czynności o charakterze odpłatnym. Kwestionowane wypłaty, w tym również obejmujące zapłatę kwot umówionego czynszu najmu lokalu stanowiły wyłącznie konsekwencję uprzednio zawartych czynności prawnych, na podstawie których upadły otrzymał konkretne świadczenia. Natomiast sam upadły, w następstwie zawarcia określonych czynności prawnych, zobowiązał się do spełnienia wobec pozwanego konkretnych świadczeń pieniężnych. W rezultacie samego tylko wykonania zawartych uprzednio umów, powód płacąc umówione wynagrodzenia nie otrzymał w zamian żadnej korzyści majątkowej, co mogłoby uzasadniać jego odpłatny charakter. W tym stanie rzeczy spełnienie kolejnych świadczeń pieniężnych nie miało charakteru samodzielnych, autonomicznych czynności prawnych, lecz wynikało wyłącznie z wcześniej powstałych obowiązków zapłaty określonych kwot pieniężnych. W okolicznościach sprawy, przy prawidłowych ustaleniach faktycznych, wypłaty dokonane przez upadłego mają charakter czynności wykonawczej, podjętej w celu spełnienia świadczenia wynikającego z wcześniej zaciągniętego zobowiązania. Podobna wykładnia przepisu art. 128 ust.1 p.u.n czyni roszczenie powoda bezzasadnym.

Pozwany nie zgodził się również ze stanowiskiem Sądu I instancji w zakresie oznaczenia daty, od której należy liczyć odsetki ustawowe od zasądzonej należności. Jakkolwiek Sąd I instancji prawidłowo zauważył, że pozwany w dniu 24 czerwca 2013r. wystosował do powoda pismo stanowiące odpowiedź na wezwanie do zapłaty, to jednak samo wezwanie zostało sformułowane lakoniczne, w sposób, który nie dawał podstaw do zidentyfikowania dochodzonego roszczenia. Oprócz bowiem wskazania kwoty, do zapłaty której powód wzywał pozwanego, w treści wezwania nie została wskazana podstawa zgłoszonego żądania, a w tym w szczególności, iż chodzi o zwrot kwot wypłaconych pozwanemu na podstawie faktur później załączonych do pozwu. Nawet zatem, udzielając powodowi odpowiedzi, pozwany nie miał wiedzy na temat tego, iż przedmiotem wezwania jest roszczenie objęte przedmiotem pozwu w niniejszej sprawie. Z uwagi na powyższe Sąd I instancji nieprawidłowo uznał, iż wezwanie do zwrotu kwoty 139.912, 50 zł było skuteczne i dalej, że objęte nim roszczenie, w rozumieniu art. 3581 k.c. , stało się wymagalne z datą udzielenia odpowiedzi przez pozwanego, tj. z dniem 24 czerwca 2013r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się niezasadna. Sąd I instancji w sposób prawidłowy zgromadził w sprawie materiał dowodowy i w dalszej kolejności dokonał właściwej jego oceny. W konsekwencji ustalił stan faktyczny odpowiadający treści tych dowodów. Stąd też Sąd Apelacyjny przyjął go za własny. W sytuacji bowiem, gdy sąd odwoławczy orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji nie musi powtarzać dokonanych ustaleń,

gdyż wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1935 r., C III 680/34. Zb. Urz. 1936, poz. 379, z dnia 14 lutego 1938 r., C II 21172/37 Przegląd Sądowy 1938, poz. 380 i z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83).

W rozważanej sprawie pomimo podniesienia zarzutów o charakterze formalnym związanych z wadliwą, niezgodną z treścią art. 233 § 1 k.p.c. oceną dowodów oraz w konsekwencji wadliwymi ustaleniami faktycznymi, w pierwszej kolejności omówienia wymaga zarzut wadliwego zastosowania w sprawie przepisów prawa materialnego, a konkretnie art. 128 ust. 1 i 2 oraz art. 134 prawa upadłościowego i naprawczego poprzez nieuzasadnione zdaniem skarżącego przyjęcie, że dokonane przez upadłą spółkę wpłaty łącznie kwoty 106.542,60 zł w wykonaniu wcześniej zawartych umów stanowią czynności prawne i to o charakterze odpłatnym, a tym samym wyczerpują przesłanki określone w przywołanych wyżej regulacjach. Rozstrzygnięcie tego zarzuty w sposób bezpośredni determinowało zakres istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, a tym samym i zakres przeprowadzonego postępowania dowodowego.

Zgodnie z treścią art. 128 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego czynności prawne odpłatne dokonane przez upadłego w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej, krewnym lub powinowatym w linii bocznej do drugiego stopnia łącznie albo z przysposobionym lub przysposabiającym są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Jednocześnie ustęp drugi tego artykułu stanowi, że przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do czynności upadłego, będącego spółką lub osobą prawną, dokonanej z jej współnikami, ich reprezentantami lub ich małżonkami, jak również ze spółkami powiązanymi, ich współnikami, reprezentantami lub małżonkami tych osób. Istota sporu sprowadzała się, jak wyżej wspomniano, do odpowiedzi na pytanie, czy wpłaty określonych kwot przez spółkę w okresie sześciu miesięcy przed datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w wykonaniu umów zawartych przed rozpoczęciem biegu tego terminu mogą zostać zakwalifikowane po pierwsze jako czynności prawne, a po drugie, jako czynności odpłatne. W ocenie skarżącego takiego charakteru wpłatom przydać nie można. Sąd Apelacyjny nie podziela jednak tego poglądu. Za prawidłową uznać należy ich kwalifikację dokonaną przez Sąd I instancji. Jak słusznie zauważył w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku omawiana regulacja przewiduje bezskuteczność z mocy prawa czynności prawnych, które ze względu na szczególny stosunek upadłego i drugiej strony czynności wywołują podejrzenie, że zostały dokonane w celu pokrzywdzenia wierzycieli. Bezskutecznością dotknięte są zwłaszcza czynności prowadzące do powstania obciążeń na majątku dłużnika o charakterze rzeczowym lub obligacyjnym, jak też czynności rodzące zobowiązania do świadczeń pieniężnych, do przeniesienia własności rzeczy, ustanowienia ograniczonych praw rzeczowych itp.

Nie można się zgodzić z zaprezentowanym przez skarżącego stanowiskiem, że zapłata kwoty pieniężnej, stanowiąca spełnienie świadczenia wynikającego z wcześniej zawartej umowy ma charakter wyłącznie techniczny, że o takim jej charakterze, a tym samym również jej nieodpłatności decyduje treść czynności prawnej stanowiącej podstawę zapłaty, tym bardziej, że w jej wyniku strona spełniająca świadczenie nie otrzymała żadnej korzyści majątkowej. Skarżący więc jednoznacznie dostrzega związek pomiędzy samą zapłatą a stanowiącą jej podstawę czynnością prawną w postaci czy to umowy zlecenia, czy umowy o dzieło, czy wreszcie umowy sprzedaży. Pomimo tego w sposób wadliwy ocena znaczenie prawne tej czynności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zapłata świadczenia pieniężnego w wykonaniu zobowiązania jest czynnością prawną. Czynnością prawną jest bowiem zdarzenie faktyczne, w skład którego wchodzi przynajmniej jedno oświadczenie woli zmierzające do ustanowienia, zmiany lub zniesienia stosunku prawnego. Czynnością prawną jest więc świadome i celowe zachowanie określonej osoby zmierzające do osiągnięcia wskazanych wyżej skutków cywilnoprawnych. O spełnieniu świadczenia można mówić dopiero wtedy, gdy zostanie ono zaoferowane przez dłużnika i przyjęte przez wierzyciela. Niezależnie od tego, w jakiej formie następuje spełnienie świadczenia pieniężnego: przelewu na konto wierzyciela, czy wręczenia określonej sumy pieniężnej, ze strony dłużnika ma ono na celu wykonanie zobowiązania i zwolnienie się z długu. Wierzyciel przyjmując świadczenie na zaspokojenie określonej wierzytelności, powoduje, że wierzytelność ta gaśnie. Działania obu stron są zatem celowe - nakierowane

na wykonanie zobowiązania i zniesienie łączącego je stosunku prawnego. Zawierają więc oświadczenia woli, które mogą być wyrażone przez każde zachowanie ujawniające wolę w sposób dostateczny (art. 60 k.c.). Z tych przyczyn spełnienie świadczenia pieniężnego w wykonaniu zobowiązania należy uznać za czynność prawną w rozumieniu także art. 128 p.u.n. (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 1992 r., sygn. akt I PZP 19/92, OSNC 1992/9/166, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2005 r., sygn. akt II CK 592/04, OSP 2006/3/36, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2009 r., sygn. akt I CSK 154/09, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r. II CSK 546/11, OSNC 2013/2/24, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2013 r., sygn. akt IV CSK 157/13, LEX nr 1409531). W każdym z tych orzeczeń w sposób jednoznaczny przyjęto, że spełnienie świadczenia pieniężnego w wykonaniu zobowiązania spełnia kryteria czynności prawnej odpłatnej w rozumieniu art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego. Nie jest więc uprawnione twierdzenie, że ugruntowane jest stanowisko odnoszące się wyłącznie do zakwalifikowania zapłaty, jako czynności prawnej. Czynność prawna ma charakter odpłatny, jeżeli strony jej dokonujące otrzymują lub mają otrzymać w zamian korzyść majątkową rozumianą - zarówno obiektywnie, jak i subiektywnie - jako przysporzenie majątkowe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2002 r., sygn. akt III CKN 1312/00, niepubl.). Podkreśla się przy tym, że skoro wspomniane umowy mają, co nie było kwestionowane, charakter odpłatny, to spełnienie świadczenia pieniężnego z każdej z nich wynikającego jest czynnością prawną odpłatną, gdyż celem spełnienia świadczenia jest zwolnienie się z zobowiązania (causa solvendi), co przy odwołaniu się do konstrukcji czynności kauzalnych, charakteryzuje tę czynność właśnie, jako odpłatną. Jeżeli spełnione przez przyszłego upadłego świadczenie odpowiada treści jego zobowiązania, następuje zmniejszenie stanu pasywnego przyszłej masy upadłości do wysokości odpowiadającej wysokości spełnionego świadczenia oraz powiększenie majątku wierzyciela o kwotę, o którą był uprzednio uszczuplony.

Zauważenia wymaga, podkreślany także w przywoływanym orzecznictwie cel i sens wykładanej normy prawnej. Wprawdzie dopuszczalna jest spłata przez przyszłego upadłego w każdym czasie długu wymagalnego, a spłata długu niewymagalnego jest niedopuszczalna tylko w warunkach określonych w art. 127 ust. 3 p.u.n., lecz przepis art. 128 p.u.n. przewiduje sytuację wyjątkową, gdy chodzi o czynności prawne wywołujące podejrzenie, że są fikcyjne i zostały dokonane w celu wyprowadzenia majątku przyszłego upadłego do powiązanych z nim majątkowo lub osobowo innych podmiotów, kosztem pozostałych wierzycieli. Dlatego należy przyjąć, że spłata długu, dokonana na pół roku przed złożeniem wniosku o upadłość, na rzecz osób bliskich i osób prawnych powiązanych z dłużnikiem kapitałowo lub osobowo, jest na podstawie art. 128 p.u.n. czynnością prawną bezskuteczną wobec masy upadłości także wtedy, gdy dług ten wynikał z umowy zawartej wcześniej. Dla przyszłej masy upadłości i jej wierzycieli wybiórcza spłata, w okresie ochronnym, na rzecz osób bliskich lub powiązanych kapitałowo, wcześniej powstałych zobowiązań pieniężnych, mogłaby mieć znacznie dotkliwsze skutki niż zawarcie w tym czasie z takimi osobami odpłatnych umów. Nie ma więc racjonalnych powodów, aby objąć działaniem wymienionego przepisu jedynie drugą czynność prawną a pierwszą nie. Jak trafnie przyjmuje się w literaturze, w art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego chodzi o czynności prawne wywołujące podejrzenie, że są fikcyjne i zostały dokonane w celu pokrzywdzenia wierzycieli oraz o czynności zaspokajające wybiórczo tylko niektórych z nich, bliskich dłużnikowi, kosztem innych. Choć więc spełnienie świadczenia pieniężnego jest tylko skutkiem wcześniejszej czynności prawnej, to same stanowi także czynność prawną odpłatną, a więc również objęte jest działaniem wymienionego przepisu, jeżeli do spłaty doszło w warunkach w nim określonych.

Mając na uwadze powyższe okoliczności uznać należy, że Sąd I instancji w sposób prawidłowy zastosował w sprawie normy przepisów art. 128 ust. 1 i 2 oraz art. 134 Prawa upadłościowego i naprawczego ustalając, że w okolicznościach niniejszej sprawy przesłanki w nich wymienione zostały spełnione.

Jak już wspomniano na wstępie, i co zauważał sam apelujący, przesądzenie tej kwestii miało decydujący wpływ na ocenę zakresu przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego. Skoro bowiem dla zastosowania normy art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego rozstrzygające jest określenie, czy zapłata, zakwalifikowana jako czynność prawna odpłatna dokonana została w okresie sześciu miesięcy przed datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, to bez jakiegokolwiek znaczenia dla rozstrzygnięcia ma kwestia, w jakiej dacie zawarta została umowa, której wykonanie stanowi zapłata kwot wymienionych w pozwie. To z samym faktem ich dokonania oraz terminem

w jakim nastąpiły ustawodawca wiąże skutek określony w omawianej regulacji. Podkreślenia wymaga, że w sytuacji, w której czynności prawne stanowiące podstawę świadczeń pieniężnych jako odpłatne, także one musiałyby zostać uznane za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Z tego też powodu bez znaczenia pozostawały podnoszone w apelacji zarzuty wadliwej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i wadliwych ustaleń faktycznych odnośnie daty zawarcia umowy o dzieło, którą Sąd Okręgowy określił na dzień 18 maja 2010 r. oraz umowy zlecenia (w tym przypadku Sąd ustalił datę jej zawarcia na dzień 20 lipca 2012 r.). Nawet bowiem ustalenie, zgodnie z postulatem apelującego, dat odmiennych, wykraczających poza termin sześciomiesięczny wskazany w art. 128 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego, wobec niespornych dat poszczególnych płatności, nie mogło zmienić oceny zasadności roszczenia. Przeprowadzenie więc dowodów na te okoliczności było zbędne, albowiem zgodnie z treścią art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Z podobnych względów Sąd I instancji zasadnie oddalił zawarte w odpowiedzi na pozew wnioski dowodowe zmierzające do wykazania, że kwestionowane wpłaty dokonane zostały w wykonaniu uprzednio zaciągniętych zobowiązań, związanych z zawarciem przez upadłą spółkę kontraktu zawartego w dniu 15 listopada 2010 r. i zrealizowanego dopiero w 2012 r., że wynikały ze stałej współpracy stron, że wreszcie nie miały charakteru fikcyjnego (zarzutów w tym zakresie powód nie formułował). Brak było również podstaw do uwzględnienia wniosków dowodowych zmierzających do wykazania, że zawarte umowy nie miały na celu pokrzywdzenia wierzycieli.

Celem leżącym u podstaw art. 128 i 134 Prawa upadłościowego i naprawczego jest ochrona wszystkich wierzycieli, a nie tylko niektórych z nich, nawet jeżeli pozostawali z upadłym w stałych stosunkach handlowych. Chodzi o to, aby czynności prawne zdziałane przez upadłego z określonym kręgiem podmiotów nie wpływały negatywnie na możliwość zaspokojenia w postępowaniu upadłościowym wszystkich wierzycieli. Przepis art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego nie uzależnia sankcji bezskuteczności czynności prawnej odpłatnej od tego, czy upadły w zamian uzyskał zapłatę bądź spełnił inne świadczenie wzajemne. Jeżeli tak się stało, zastosowanie ma art. 134 § 2 p.u.n. umożliwiający zwrot świadczenia wzajemnego osobie trzeciej, o ile znajduje się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub gdy masa upadłości jest nim wzbogacona, a w innym wypadku osoba trzecia może dochodzić wierzytelności w postępowaniu upadłościowym. O tym, jakie czynności prawne są z mocy prawa bezskuteczne przesądza treść przepisu. Inne przesłanki, a mianowicie to czy i jaki wpływ czynność prawna spowodowała w majątku upadłego, czy też jaki był cel zdziałanej czynności, czy jej strony miały świadomość pokrzywdzenia wierzycieli, czy działały z takim zamiarem nie ma znaczenia dla oceny, czy została ona z mocy ustawy objęta sankcją bezskuteczności (w przeciwieństwie do regulacji zawartych w Kodeksie cywilnym). Nawet zatem w hipotetycznej sytuacji, w której w sensie ekonomicznym nic z majątku upadłego nie ubyło w następstwie dokonania czynności prawnej, czynność taka będzie bezskuteczna ex lege, jeżeli spełnione są przesłanki określone w art. 128 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2010 r., sygn. akt IV CSK 424/09, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2010 r., sygn. akt II CSK 409/09, LEX nr 686366, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., sygn. akt II CSK 276/13, LEX nr 1430266). Wyrok stwierdzający tę bezskuteczność ma zatem charakter deklaracyjny (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 r., sygn. akt III CSK 273/11, niepubl., z dnia 8 stycznia 2010 r., sygn. akt IV CSK 298/09, OSNC -ZD 2010/3/88).

Podzielić również należy stanowisko Sądu I instancji dotyczące braku podstaw do wyłączenia z zakresu podmiotów wymienionych w art. 128 ust. 2 Prawa upadłościowego i naprawczego wspólnika będącego jednocześnie przedsiębiorcą i w jej ramach zawierającego ze spółką umowy. Niewątpliwie krąg osób wymienionych w art. 128 ust. 1 powinien być interpretowany w sposób ścisły. Nie można go w drodze analogii rozszerzać na inne podmioty. Nie można jednak uznawać, że wspólnik, a więc podmiot wymieniony wprost w omawianym przepisie występuje w obrocie gospodarczym jako odrębny podmiot prawa, gdy żaden przepis nie przyznaje osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą odrębnej osobowości prawnej. Podmiotem prawa jest bowiem osoba fizyczna działająca jako przedsiębiorca, a nie przedsiębiorstwo rozumiane jako zespół składników materialnych i niematerialnych, przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej. Nie budzi wątpliwości, iż wspólnik spółki prawa handlowego czy jej reprezentant (członek organu zarządzającego) może prowadzić odrębną działalność gospodarczą, jak i wchodzić w relacje handlowe, zobowiązaniowe za spółkę, z tym tylko, że w określonych prawem sytuacjach, jak np. przewidzianej w art. 128 § 2 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze bierze na siebie związane z tym

ryzyko. Nie można zatem zasadnie twierdzić, iż dopuszczalne jest różnicowanie w zakresie dotyczącym podmiotowości prawnej, sytuacji wspólnika spółki (członka zarządu) i przedsiębiorcy, który w świetle prawa jest tym samym podmiotem pomimo, że w obrocie gospodarczym, może funkcjonować pod różnymi niekiedy firmami i nie zmienia tego twierdzenia, fakt że umowa zawarta między nim a spółką może być związana z pełnioną przez wspólnika w spółce funkcją lub nie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 lipca 2011 r., sygn. akt V ACa 290/11, LEX nr 1102964).

Niezasadny okazał się także podniesiony w apelacji zarzut naruszenia przez Sąd I instancji treści przepisu art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 365¹ k.c. poprzez wadliwe określenie daty początkowej naliczania odsetek ustawowych od zasądzonej kwoty. W ocenie skarżącego wystosowane przed procesem wezwanie do zapłaty w niedostateczny sposób określało wiarygodność, której zapłaty domagał się powód, a w konsekwencji odsetki winny być zasądzone dopiero od daty doręczenia pozwanemu odpisu pozwu. Stanowiska tego nie sposób podzielić. Wezwanie do zapłaty z dnia 7 czerwca 2013 r. (karta 39 akt) w sposób właściwy indywidualizowało objętą nim kwotę. Wystosowane zostało do właściwego podmiotu. Syndyk masy upadłości w sposób precyzyjny określił jej wysokość, wskazując, że domaga się zapłaty 139.912,50 zł, a więc dokładnie takiej kwoty, jak objęta została niniejszym pozwem. W wezwaniu w sposób precyzyjny określono podstawę prawną żądania. Syndyk przywołał w tym względzie art. 128 ust. 2 Prawa upadłościowego i naprawczego wskazując przy tym, że roszczenie związane jest z bezskutecznością z mocy prawa czynności prawnych upadłej spółki zdziałanych z pozwanym. Co jednak najistotniejsze, w sposób jednoznaczny określił, jakich czynności wezwanie dotyczy. Wymóg ten został spełniony poprzez wskazanie, że bezskutecznością objęte są czynności w postaci wpłat dokonanych przez pozwanego z określeniem, że dotyczy to okresu od dnia 3 kwietnia 2012 r. do 3 października 2012 r. Ostatecznie więc określona została kwota żądania, jego podstawa prawna oraz w dostateczny sposób zindywidualizowane zostały czynności prawne nim objęte z określeniem ich stron. Nie może ulegać wątpliwości i nie było podnoszone na etapie postępowania przed Sądem I instancji, że były to wszystkie płatności dokonane przez pozwanego na rzecz upadłej spółki we wskazanym okresie. Podniesione na rozprawie apelacyjnej twierdzenie co do dokonania innych jeszcze płatności, czy też zawierania innych umów nie zostało poparte jakimikolwiek dowodami, a ponadto musiałoby prowadzić do wniosku, że także te czynności są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Pozwany, ani powód nie podnosił jednak, by dokonywane były w omawianym okresie jakiegokolwiek inne płatności. Oceny tej nie zmienia treść odpowiedzi na powyższe wezwanie wystosowanej przez pozwanego (pismo z dnia 24 czerwca 2013 r.). Postulowanych w apelacji skutków nie można wyprowadzać z wypowiedzi co do tego, że pozwany nie jest w stanie ustosunkować się do treści wezwania do zapłaty. Nie zostały bowiem sprecyzowane przyczyny takiego stanu rzeczy. W żadnym przypadku nie da się ustalić, że wypowiedź ta związana była akurat z brakiem możliwości ustalenia płatności, których wezwanie dotyczy. Równie dobrze mogło być wynikiem potrzeby dokonania analizy prawnej żądania, czy zwykłego rachunkowego sprawdzenia wysokości żądanej kwoty. Podkreślić przy tym należy, że w piśmie tym pozwany wprost wskazał, że wszelkie kwestie wyjaśnione zostały już z syndykiem.

Reasumując uznać należało, że Sąd I instancji w sposób prawidłowy zastosował normę przepisu art. 128 ust. 1 i 2 oraz art. 134 Prawa upadłościowego i naprawczego, Tym samym apelację pozwanego, jako bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c. należało oddalić.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym stanowiły przepisy art. 108 k.p.c. i art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Zgodnie z pierwszym z nich, sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Jednocześnie art. 98 § 1 k.p.c. stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Pozwany przegrał sprawę wywołaną swoją apelacją, stąd zobowiązany był zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty, na które składały się wyłącznie koszty zastępstwa procesowego w kwocie 2.700 zł ustalone na podstawie § 6 pkt. 6 i § 12 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 z późniejszymi zmianami).

W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie nie zaistniały przesłanki uzasadniające zastosowanie w sprawie przepisu art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Regulacja ta stanowi wyjątek od wynikającej z treści art. 98 k.p.c. zasady odpowiedzialności stron za wynik procesu. Winna więc być stosowana ostrożnie i ograniczona do sytuacji zupełnie wyjątkowych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje stanowisko, że kwestia zastosowania art. 102 k.p.c. pozostawiona jest sądowi orzekającemu, z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. Ocena w tym zakresie ma charakter dyskrecyjny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowany własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności i może być podważona przez sąd wyższej instancji jedynie wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2012 r., sygn. akt I CZ 66/12, niepubl.). Nie ulega wątpliwości, że do wypadków szczególnie uzasadnionych należą okoliczności zarówno związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zalicza się np. charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, do drugich sytuację majątkową i życiową strony. Oczywistym jest przy tym, że dla zastosowania omawianej normy nie jest wystarczające powołanie się jedynie na ostatnią z tych okoliczności, nawet jeżeli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2012 r., sygn. akt I CZ 34/12 niepubl.).

W rozpoznawanej sprawie Sąd nie dopatrył się jakichkolwiek szczególnych okoliczności uzasadniających zastosowanie art. 102 k.p.c. Przede wszystkim, nie przemawia za tym, wbrew odmiennemu stanowisku pozwanego, jego sytuacja finansowa, czy też majątkowa. Była ona przedmiotem oceny na etapie postępowania apelacyjnego w związku ze złożonym wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych w postaci opłaty od apelacji. Wniosek ten oddalony został postanowieniem z dnia 14 lutego 2014 r. Nie zostało przy tym wykazane, że sytuacja pozwanego przedstawiona w uzasadnieniu powyższego orzeczenia uległa jakiegokolwiek zmianie. Niezależnie od tego podstaw do odstąpienia od obciążania pozwanego obowiązkiem zwrotu przeciwnikowi kosztów procesu nie można wiązać z przebiegiem procesu. Sprawa nie miała w żadnym przypadku charakteru wyjątkowego. Nie dotyczyła skomplikowanych zagadnień prawnych. Nie odnosiła się też do kwestii, co do których orzecznictwo sądów jest niejednolite, czy też sprzeczne, nie było związane z ocennym charakterem roszczenia. Przeciwnie odnosiło się do poglądów mających już charakter ugruntowany. Zauważenia przy tym wymaga, że apelacja stanowiła powielenie twierdzeń wyrażonych już na etapie postępowania przed Sądem I instancji. Podkreślenia wymaga, że Sąd Okręgowy w sposób precyzyjny i przekonujący, z przywołaniem właśnie orzecznictwa, umotywował rozstrzygnięcie. Reasumując więc, nie zaistniały takie okoliczności w realiach rozpoznawanej sprawy, które możnaby uznać za szczególne, czy wyjątkowe, a tym samym nie zostały spełnione przesłanki uzasadniające stosowanie art. 102 k.p.c.

SSA T. Żelazowski SSA E. Buczkowska - Żuk SSA E. Skotarczak